

mi zdi, da so jim najbrž indijanske povesti, kolportajni romani, s katerimi nemška kultura zastuplja slovensko mladino, razni Sherlock Holmesi, grozotne kinematografske drame itd. zmešale pamet. Te knjige so pravi strup za ljudstvo sploh in zlasti za mladino in provzročajo neizmerno zlo. Tu bo treba enkrat nekaj izdatnega storiti. Ljudstvu in mladini je treba dobrega, optimizem negujočega čtiva, ki zbuja veselje do življenja.

Slučaja, o katerih sem govoril, bodeta morda ugodno vplivala na mladino samo, pa tudi na starše in vzgojitelje. Neko treznjenje je povsod opaziti. Pa to ni dovolj. Treba se je intenzivno zavzeti za mladino. Zavedajmo se vendar, da je od mladine vsa prihodnost odvisna in da moramo imeti zdravo, čvrsto življenja veselo mladino, ki bo zaničevalo pesimizem in anarhizem in svetohlinstvo, mladino optimističnega naziranja, vedre duše, dobrega srca in krepkih mišic, mladino, ki bo imela ideale, pa tudi pogum in veselje za boj. Tak „Lausbub nichtsutziger“, ki uganja porodnosti, gleda celo za puncičami in rad izpije kak kozarček piva, ki rajši pleše kakor bi se trpinčil z grškimi aoristi, pa je jednat, odkritosten in dober fant, je stokrat več vreden od tistih fantov, ki se plazijo okrog izpovednic ali že v letih nezorelosti prisegajo na Nietzschejeve nauke, poznajo le svoj „jaz“ in se smatrajo poklicane, postavljati se „Jenseits von Gut und Böse“ ter, če se jim zdi, končati sebi ali komu drugemu življenje.

Učimo mladino veselja, učimo jo ljubiti življenje in se ga veseliti, pa bo mladina dobra in zdrava!

Solski red.

(Iz Istre.)

Ker je danes praktična veđa dospela do svojega vrhunca, zato nam je biti pozornim, da gremo vsi enakomerno z duhom časa dalje. Praktično pa učimo le tedaj, ako znamo razen raznih strok tudi vzgojevati. Tupatam se čuje, da je ta ali oni sicer prav priden, podkovan v raznih znanostih in vednostih ali pri vsem tem, da so otroci, ki jih vzgojuje slabi, t. j. nimajo tistih lastnosti, ki bi jih morali imeti, da bi dajali drugim dober zgled. Naučili so se premalo in lo kar znajo nima globoke trajne vrednosti, ker so se učili le zase, ne pa za druge. Kdor hoče imeti otroke, učence v šoli, ki bi bili zgledni in enkrat npravoverni in praktični občani, mora sam npravoverno in praktično vzgojevati in ublaževati vse one činitelje, ki pohujšujejo ali zadržujejo, da ne more imeti v resnici prave podlage za nekdanjo življensko dobo. Ako pa hočemo doseči kaj stvarnega v tem oziru, delujmo mi in drugi vzgojni faktorji na to, da bomo hodili skupno z roko v roki otrokovih staršev. Pri nas je večina kmetiško ljudstvo, ki se sempatja peča z malo obrtjo in malo trgovino. Kar si je napravilo, si je naredilo s svojimi žrtvami, svojim trudom s pomočjo posameznih uprav, občin in dežel pod zaščito šolskega državnega zakonika. Kako bore malo je to v primeri z zahtevami, ki jih nam ponuja dobra vzgoja. Šlo je tako daleč, da so nekateri civilizatorični pristaši širili naobrazbo potom nasilja in z drugimi nenravnimi sredstvi. Tudi sedaj še ni vse v redu in morda tudi ne bo tako izlepa. Da se pa te razlike ublažijo in to posebno v naši pokrajini, je bilo in bo najbolj važno to, da se ustanovi nekaka norma, na roko katere se pa mora ozirati vsakdo, ki mu je na srečo blagor človeštva sploh in blagor mladine posebe.

Socialne razmere pri nas, posebno v naši pokrajini so take, da se Bogu usmilijo. Otroci so prepušeni samim sebi precej od mladosti. Da, lahko rečemo, da precej od pričetka se dela tako, da je očitno, da nimamo pričakovati od večine slučajev nič drugega kakor le posebno kasto po selekcijskem izboru. Gorje torej učitelju, ki dobi tako, e mladino; malo se da napraviti iz nje; popraviti pa ne more nobeden več, kar se je zamudilo do tistega časa, ko je moral otrok začeti hoditi v šolo. In ti mladi otročki so prepušeni v zgodnji mladosti neradni deci, ki jih pestujejo, v pravem pomenu jih pa ubijajo telesno in duševno. Socialne razmere so take, da otroka mati in oče pusti malim nevednežem; in sedaj se začne mukotrpno življenje pri teh ubožih. Vidi, kar ne bi smelo, sliši same nerodnosti; nauči se tega, kar je potem strup lahko za vso šolsko mladino. Take otroke sprejemamo v odgojo. Že prvi šolski dan pridejo ti nesrečneži sami v šolo s kakim enajstletnim do štirinajstletnim

brateem ali sestrico ali popolnoma sami, redkodaj z roditelji. Nekateri so že ogorelih lic in so poizkušali že blagost in ostrost solnčnih žarkov. Izpričevala o cepljenih kozah ni; še zve se težko, ali je bil otrok cepljen ali ne. Prvi dan se ti obljublja v šoli, da ostane otrok priden, da bo imel vedno svoje šolske pripravite itd. A to so le pobožne želje. Ljudska šola, ki je časih napolnjena do zadnjega kotička, časih pa skoraj prazna, naredi tu čudež in napravi iz otroka poštenega občana.

Socialne razmere so krive, da dobimo v šolo otroke staršev, ki komaj premorejo, da jih primerno oblečejo in jim dajo potrebnega živeža. Ker se je pri nas zaradi splošne nerodnosti in drugih pomanjkanj šola šele v sedanjem času začela razvijati, je ostalo večinoma pri starših skoraj vse pri starem. Ne moremo torej kriviti svoje dede, pač pa lahko stopimo v dogovor s starši, ki imajo vsaj iskrico čuta do svojih otrok in torej tudi za šolo. Pričakujemo dokaj koristnega od roditeljskih shodov. Bodi z roditeljskim shodi za danes kakor hoče, nadejamo se z gotovostjo, da bodo starši znali vedno ceniti nauke, ki se jih njegovim otrokom vceplja v srce že v šoli.

Od pričetka šolskega leta se naj čita splošne določbe šolskega reda; posamezne si pomnijo učenci med letom. Šolski red se mora izročati učencem, da ga izroče staršem, v učni sobi mora viseti poleg urnika.

Novi definitivni učni in šolski red predpisuje v § 68., da mora učiteljstvo vsake šole v sporazumu s krajnim šolskim oblastvom in s šolskim zdravnikom (prim. § 69. šolskega in učnega reda) sestaviti šolski red za učence, ki bi naj določeval, kako se imalo otroci vesti v šoli in zunaj, kdaj začenja in kdaj neha pouk in ki naj bi dal normo vsemu šolskemu obisku.

Načrt šolskega reda je predložiti v odobrenje okrajnemu šolskemu oblastvu, ki naj vpraša za menje uradnega zdravnika.

Ker je glavni vir srečnega življenja pošteno srečno življenje, zato moramo posebno paziti na npravno delo, ki pospešuje čednosti. To delo nam oživotvori ljubezen do vseh prirodnih stvari in reči, ki jih je človek naredil in zaradi katerih živi. V to nas vodi čut za red in snago ter tudi zdravi egoizem. Le v zdravem telesu biva zdrava duša. Tako zadbimo tudi zunanjo dostojnost, ki nam omogočuje plemenitost že v mladosti, da postanemo pozneje poštene državljeni.

Ako se ozremo po vesoljnem svetu, povsod zapazimo nekak red, ki obdaja človeka kot umno bitje, ki je postavljeno nad drugimi stvarmi v prirodi. Imamo razne vrste organskih in neorganskih teles, razne vrste ljudi po starosti, imetju in poklicu. Marsikdo je bogate rodovine ali plemenitih staršev, pa pride v take okolščine, da je povsem različen od njih. Celo naša dela, naše lastnosti si prištevajo in delijo v razne skupine. Ker se vse take lastnosti, ki so potrebne plemenitemu človeku, že v mladosti vcepijo v naša srca, je že treba v zgodnji mladosti privaditi človeka na nekako podrejenost. Posebno pa se mora gledati, da je otrok sposoben v šoli držati se nekake določenega reda, ki ga privede do tega, da je tudi eden izmed koristnih udov človeške družbe. (Dalje.)

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Jubilejska samopomoč. Odborova seja je dne 12. t. m. ob 3. uri popoldne pri tovarišu predsedniku Troštu na Igu.

Štajersko.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 11. julija 1909 ob 10. uri popoldne v šoli pri Sv. Križu poleg Slatine s sledečim vzporedom:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Predavanje gospoda profesorja Lavtarja o njega metodi in računih.
4. O socialnem odseku poroča tov. Sotošek.
5. Ljudska šola in kmetijstvo — tov. Kurbus.
6. Volitev delegatov za letošnjo glavno skupščino „Zaveze“ v Mariboru.
7. Slučajnosti.

K popolni udeležbi cenj. tovarštva in prijaznemu posetu p. u. učiteljskih prijateljev vabi odbor.
Šaleško učit. društvo je zborovalo dne 17. pret. m. na Paki. Zborovanja so se udeležila tudi sosedna društva, ker ju obijubil

g. prof. Lavter predavati v svoji računski metodi.

Po pevski vaji otvoril predsednik zborovanje in izražal veselje nad obilno udeležbo. Poudarja živo potrebo nove računice posebno za nižjo stopnjo, ki bi bila osnovana na podlagi ločenih operacij ter nudila več snovi za posrednji pouk. Naglašujoč velike težkoče, s katerimi se je moral boriti g. prof. Lavter za uresničenje svojih idej, mu v imenu zbranega učiteljstva iskreno častila k aprobaciji in k novi izdaji njegovih računice.

Gospod prof. odzdravilja in se zahvaljuje za zaupanje učiteljstva, ki se je v tako častnem številu udeležilo njegovega podavanja. V več kot dvehurnem govoru razvija in utemeljuje svoje nazore o računski metodi, in sicer na podlagi svoje novoizdane računice. Opozarja tudi na nekatere posebnosti, ki se nahajajo v nji.

Za svoja izvajanja je žel g. prof. občno priznanje. Prepričani smo, da se bo po njegovih računici olajšalo delo učitelju in učencu.

Goriško.

Tolminsko učiteljsko društvo. Za ustanovnico „Učit. konvikta“ so nadalje vplačali: Repič Marica v Trebuši 2 K, Drašler Herta na Bukovem 3 K, Močnik Josip v Orehu 3 K (poprej 2 K, skupno tedaj 5 K), Bratina Ivan v Sela-Logu 2 K in Pagon Berta v Jagrščah 2 K.

Dosedaj vplačanih 192 K.

Razen treh učiteljskih oseb so se vsi odzvali odborovi prošnji. Hvala jim!

O d b o r.

Politiški pregled.

* **Davčni odsek.** Davčni odsek je sprejel sledeči predlog posl. dr. Urbana: Davčni odsek izraža mnenje, naj bi vlada poleg predloge o hišnorazrednemu davku početkom jeneskega zasedanja predložila tudi zakonski načrt glede reforme hišnega davka, vstevši obdačenje tvornic in delavnic z ozirom na izjave, podane v davčnem odseku. — Tekom debate je finančni minister dr. Bilinski pozdravil predlog doktor Urbana. Vlada predloži na jesen poslanski zbornici stare vladne predloge s primernimi izpremembami.

* **Italijansko vseučilišče v Trstu.** Tržaška „Eđinost“ se bavi z vprašanjem italijanskega vseučilišča v Trstu. Stoji na stališču: slovensko vseučilišče v Ljubljano, italijansko pa v kako izključno italijansko mesto, kar Trst ni. Če pa bi že res prišlo v Trst, je minimum slovenskih zahtev sledeči: potrebno število slovenskih ljudskih in obrtnih šol, paralelke na drž. gimnaziji in realki, predvsem pa, da bodi univerza v Trstu utrakvistična.

* **Masaryk v delegacijah.** „Narodni Listy“ javljajo, da se bo s češke strani osiguralo dr. Masaryk mandat v delegacijah, da mu bo tako dana prilika govoriti tam o zagrebškem „veleizdajniškem“ procesu.

* **Bosanska duhovščina,** pravoslavna, katoliška in mohamedanska je sklenila prirediti skupni protestni shod, ker jim vlada v volilnem redu za bodoči bosanski deželni zbor noče priznati pasivne volilne pravice.

* **Tritedenski dopust za čas žetve** so koncem junija nastopili vojaki, da pomagajo doma na kmetiji. 18. julija se morajo vrniti. Čujemo, da se je vsem proslilem ugodilo.

* **Viljem II. na avstrijskih orožnih vajah.** Letošnjih velikih orožnih vaj, ki se bodo vršile na Moravskem, se udeleži tudi nemški cesar Viljem, ki se nastani o tej priliki v gradu grofa Harracha v Velikih Mešericah. Župan velikomešeriški ga pozdravi o tej priliki najprvo v češkem in potem v nemškem jeziku. Glede vsebine nagovora še ni doseženo sporazumljenje z vlado.

* **Zarotniško vprašanje v Belgradu** rešeno. Vojni minister je predlagal pred nekaj časom v ministrskem svetu, da se častniki, ki so se udeležili umorstva kralja Aleksandra, izključi iz armade. Častnike do čina stotnika naj bi upokojili, častnike od podpolkovnika dalje naj bi se preimestilo med vojne uradnike. Ta predlog je bil od ministrskega sveta sprejet in od kralja potrjen. S tem bi bilo vprašanje zarotnikov definitivno rešeno.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Tov. Angela Trošt iz Vodice 2 K; tov. Julij Slapšak iz Vodice 2 K; Jakobina Dimnikova iz Ljubljane 2 K; tovariši J. Dimnik, J. Furlan in J. Režek iz Ljubljane vsak 2 K (skupaj 6 K), ker se niso udeležili učiteljskega koncerta v Kranju; ob priliki blagoslovljenja novega šolskega poslopja na Mislićah pri Divači mala gospica Milena Rebkova nabrala 15-20 K; tov. Hugon Plhak iz Sladkogore 30 K, ki jih je prejel od neimovanega župnika, ker je istemu prizanesel ter ni zahteval njegove obsodbe; tvrčka Fran Ksav. Souvan, trgovina manufakturnega blaga v Ljubljari, 62-60 K, tov. Avgusta Kolnikova nabrala pri okrajni učiteljski konferenci v Krškem 20 K; tov. A. Lunnček iz Št. Ruperta na knjižica kr. podr. št. 90 razpečal znamk za 56 K; skupaj 195-80 K; zadnjič izkazanih 951-78 K; doslej darovanih 1147-58 K. Bog plati!

Koroškemu učiteljstvu!

Nekoliko učiteljic bi šlo rado službovat na Koroško v kak obmejni kraj. Ker pa ne poznajo tamkajšnjih šolskih razmer in jim tudi niso znana prosta (prov. ali def.) mesta, zato se obračam do rodoljubnega koroškega učiteljstva s prošnjo, da bi kdo izmed njega blagovolil poslati tozadevnih informacij. Naslov se zve pri uredništvu „Učit. Tov.“

Vestnik.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Rudolf Horvat in Marica Dovan iz Zagorja, Josip Kotnik od Sv. Jošta na Kozjaku; Ivan Petrič in Emilija Kaligar iz Rudnika; Fran Zoré iz Smartnega pri Tuhinju; Anton Pavčič iz Kostanjevice. Bog plati!

Učiteljstveniki iz Sarajeva pod vodstvom gg. profesorjev Milakovića in Markovića so obiskali dne 6. in 7. t. m. Ljubljano. Ogledali so si znanstvenosti mesta, posebno šole. Bili so gostje mestne občine, a mestno učiteljstvo jih je pa spremljalo po mestu. Niso mogli dovolj pohvaliti vzorne urednega ljubljanskega šolstva in kolegialnosti slovenskega učiteljstva. Dne 8. t. m. so se odpeljali na Bled in v Bohinj, potem k Sv. Luciji, v Cerkno, Idrijo, Logatec, Postojno in Trst in od tod pa v Dubrovnik in nazaj v domovino.

Ruski učitelji na Slovenskem. Pod pokroviteljstvom ruskega naučnega ministrstva pride 11 skupin po 50 ruskih učiteljev in učiteljic na Slovensko in sicer prva skupina pod vodstvom S. M. Studenega od 8.—10. julija, 2. pod vodstvom M. Soboljeva od 9.—10.; 3. pod vodstvom J. A. Aleksjejevskega od 13.—16.; 4. pop vodstvom V. M. Cebrikova od 18.—21.; 5. pod vodstvom Rolla od 25.—27.; 6. pod vodstvom J. D. Grodeckega od 25.—28.; 7. pod vodstvom Kožranskega od 30. julija do 1. avgusta; 8. pod vodstvom Eckarta od 1. do 4. avg.; 9. pod vodstvom Lampelja od 8.—11. avg.; 10. pod vodstvom Studenkega od 13.—15. avg.; 11. pod vodstvom Soyfela od 15.—16. avgusta. Iz Ljubljane se odpelje vsaka skupina v Postojno, Trst, Gorico, na Bled, od koder se vrne nazaj v Rusijo.

V svarilo šolskim vodstvom! Opetovano opozarjamo šol. vodstva, da ne sprejemajo obsolviranih učiteljic dež. ženskega učiteljstva v Mariboru, dokler se niso prepričala o njih narodnem mišljenju. Seveda so to dekleta, ki želijo zasesti slov. mesta, po rodu Slovanke, a po duhu so zagrizenne nemčurke, ki bi zasajale v srca naših malih strup nemškega nacionalizma in nam jih s tem odtujevale. Stojmo trdno na braniku in ne odpirajmo samovoljno poti svojemu sovražniku. Žalibog, da imamo tudi med Slovenci take značaje, ki prigovarjajo tem dekletom, naj se potrudijo za slov. službe, a pri tem ne mislijo, da so deležni narodnega izdajstva. — Izšli sta letos iz imenovanega zavoda samo dve Slovenki, in sicer; Minka Weber in Regina Gobeč.

Zveza slovenskih pevskih društev je imela v ponedeljek po slavnostnem zborovanju „Slavčevem“ izreden občni zbor na katerem se je zveza nanovo organizovala na podlagi izpremenjenih pravil, ki določajo za slovensko pevstvo tako važno župno organizacijo. Določile so se za Kranjsko tri pevske župe: Gorenjska, Dolenjska in Notranjska, za Trst in Istro ena, za Goriško ena, za Štajersko dve, Koroška pa se je priklopila Gorenjski. V odbor so bili izvoljeni dosedanjai odborniki. Naj bi nova organizacija čimprej stopila v življenje in čim najplodnejše delovala v prid naše lepe slovenske in slovanske pesmi!

Občni zbor Ciril-Metodove družbe se vrši letos, kakor čujemo, na Jesenicah, in sicer dne 8. avgusta.

Povišanje vladniških učiteljev. Naučni minister grof Stürgkh je letos povisal 83 vladniških in 4 njim enakih učiteljev s 1. julijem v 8. plačilni razred po določbah tozadevnega zakona iz l. 1907.

Ljudska knjižnica celjske čitalnice je izposodila tekom pol leta 2750 knjig, in sicer brezplačno.

200 × 1000 ali odgovorimo Rossengerju. Pod tem naslovom je prinesel „Slov. Branik“ poziv, naj bi 1000 Slovencev se zavezalo plačati naši šolski družbi po 200 K, da se ji pokloni dar 200.000.

Ženski zdravnik. Medicne doktorica R. Machová je začela te dni svojo zdravniško prakso v Pragi. Gdč. Machová je promovirala že l. 1903. ter je od te dobe prakticirala na klinikah za notranje, očesne in ženske bolezni ter že bila tudi za sekundarko v otroški bolnici.

Okritje in blagoslovljenje nagrobne sponenika ranjkemu učitelju Antonu Bezgu se vrši na Gočah pri Vipavi v nedeljo, dne 11. julija, popoldne ob 4. uri. Na grobu govori tov. A. Skala. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor postojnskega učiteljskega društva.

Okrajna učiteljska konferenca za postojnski okraj se je vršila dne 28. junija v Hrusevju z jako obširnimi vzporedom, ki je trajala štiri ure, tako-le: I. Otvori okraj šol. nadzornik konferenco s pozdravom do učiteljstva, potem pa v daljšem, navdušenem go-

voru proslavlja 40 letnico drž. škol. zakona ter ob sklepu z učiteljstvom zaključno trikratno „Slava!“ presvetlemu cesarju, nakar se odpoje še ces. himna. — Nato se spominja dveh umrlih tovarišev Ljudevita Kranjca, učitelja v Lozicah, ter Antona Bezga, učitelja na Gočah. Učiteljstvo jima zaključno: „Blag spomin!“ — 2. Po izvolitvi dveh zapisnikarjev poudarja nadzornik svoje uradno poročilo o stanju nadzorovanih šol, ki je bilo prav temeljito. Zato je iskreno obžalovati, da se ga samo prečita, namesto da bi se ga vsaj pazneje hektografiranega razširilo med učiteljstvom. Da se to vsaj zaneprej zgodi, prosim oba zastopnika učiteljstva za posredovanje pri okrajnem šolskem svetu. — 3. Poroča tov. A. Stritar o biološki metodi pri prirodopisnem pouku — kratko pa je drnato. — 4. Splošno temo: Roditeljski sestanki je nadzornik izbral kot poročevalko tov. P. Vilharjevo iz Kala, ki je svoj lepi in temeljit spis prečitala s prav veliko vnemo. Objubila je pisce teh vrstic, da ga priobči v „Domačem ogoišču“, kakor hitro ji ga vrne deželni šolski svet. — Po končanem referatu je prečital g. nadzornik nekaj tez, ki jih je izvedel iz vseh doposlanih izdelkov in so se soglasno sprejele. — Od nadaljnjih točk omenjam, da je bil izvoljen v stalni odbor poleg dosedanjih: Česnik, gđč. Dovanova, Horvat, Juvanec, Skala še ravnatelj meščanske šole v Postojni, tovariš Jož. Brinar. — Dalje se sklene uvesti v petem razredu dekliške šole v Postojni posebne knjige za realije. — Samostojni nasvet je bil eden, ki ga je priobčil tov. Justin, in sicer ta, da se vnovič natisne lepi zemljevid „Postojnskega okraja“, ki ga je prečital pred 14 leti narisal rajnik tov. Feitich-Frankheim, ter se je o tem zemljevidu pohvalno izrazil prof. Orožen. — Popravo in izpolnitev zemljevida je prevzel tov. Juvanec iz Postojne, ki mu bodo pomagali šolski voditelji. Prav dobro in natančno so poročale o podrobnih učnih načrtih za ženska ročna dela posameznih kategorij na ljudskih šolah v ta namen izbrane učiteljice. V debato je posegel le nadzornik. O nekaterih neednih točkah se je sklepalo šele po dovršeni konferenci. — Z zadoščenjem je vzelo učiteljstvo na znanje, da vbodoče odpadajo splošni referati. — Končno nadzornik čestita tov. Jer. Ravnikarju na izvolitvi za deželnega poslanca ter ga prosi, da bi se potrudil za izboljšanje našega gmotnega stanja. Tovariš-poslanec se zahvali na čestitki in obljubi delovati po svoji moči tudi v tem smislu; vendar pripominja, da se mora popre reformirati deželni šolski zakon, ker je zastarel. Jako umestno vzklikne pri tej opazki naš ljubi tov. Zaman: „Ej, naše plače so pa še bolj zastarele!“ je zbudilo glasno odobravanje in veselost. — Med obedom nas je razveseljeval krepki moški zbor z lepimi pesmimi in tako prekrasnimi glasovi, da se je neki gospod izrazil, da obžaluje, ker si ti pevci ne poiščejo boljšega kruha kot v tujini. — Končno omenjam, da nas je posetil pri obedu naš c. kr. okrajni glavar Fr. Šehitnik, ki mu je napil tov. Skala, ker je bil letos imenovan za glavarja in pa ker je od kritičen prijatelj učiteljstva. — Poročam še, da je pobiral blaginjak našega okr. učit. društva članarino ter z veseljem konstatujem, da so mu ostali zvesti skoraj vsi dosedanjim udje, a obnem jih še precej na novo pristopilo. — V najlepši slogi smo se razšli, žal, le prezgodaj na svoja mesta.

S Tolminskega nam pišejo: Dne 2. t. m. se je vršila vzklicna razprava pred okrožnim sodiščem v Gorici zastran žaljenja časti Ivana Mahnič, učitelja voditelja v Polcih na Cerkljanskem po kaplanu Kosu v Cerknem. Učitelj Mahnič je ustanovil v Polcih bralno društvo „Jasna Poljana“, ki je bodlo v oči cerkljansko duhovščino. — Ko je nekdo imel kaplan Kos, ki je bil obnem tudi katehet za poliško šolo, običajno izpraševanje za velikonočno izpoved, se je izrazil nekako tako-le: „Čudno, da greste na limanice učitelju Mahnič, ki nič ne verjame in nima nikake veljave; jaz sem z njim govoril in vem, da je brezverec.“ Četudi je bil vsak prisotnik prepričan, da bo obtoženec že pri prvi razpravi obsojen, je sodnik Sterle kaplana oprostil in prisodil stroške učitelju Mahnič. — Pri vzklicni razpravi je v polnem obsegu zmagal Mahnič. Kaplan Kos, ki se je v krščanski ljubezni do svojega bližnjega tako odlikoval, je bil obsojen na 50 K kazni in v plačilo vseh stroškov, ki ne bodo tako neznatni. To je zaslužna lekcija duhovščini, nam pa impulso do nadaljnega dela za probudo naroda. — „Primorski List!“ Kdor se zadnji smeje, se najbolje smeje! Capito? Pravicoliub.

Opozorjamo na razpis službe šolskega vodje na enorazrednici v Sele-Vrhih, okraj Slovenjgradec. Kraj leži tričetrt ure od mesta Slovenjgradec v prijetni, romantični, tih dolini. Višina 411 m je samo 2 m večja od one mesta Slovenjgradca. Do železniške postaje Št. Jedert je tudi samo 1 uro. — Šolske razmere so povoljne. Kraj je kakor nalašč za take, ki žele samostojno delovati. Pri oženjenih prosilcih prevzame soproga lahko pouk v ženskih ročnih delih.

Družbi sv. Cirila in Metoda je darovalo „društvo čeških učiteljev za zgradbo učiteljskih konviktov“ v Pragi po g. V. Ku-

binu, učitelju v Žižkovem pri Pragi — 200 K. Požrtvovalnim in narodnozavednim češkim učiteljem, ki se spominjajo naše prepotrebne šolske družbe, bodi izrečena najiskrenejša zahvala! Slovenci, posnemajte jih!

Popravek. Vse častite sotrudičice in sotrudičice, ki se udeležite XXI. glavne skupštine „Zaveze avstr. jugoslov. učit. dr.“ v Mariboru, prosimo, da se oglašate glede banketa in zaradi prenočišča vsaj do 20. julija pri gosp. Miha Neratu lj. šol. ravnatelju v Leitersberg-Karčevini-Maribor, (ne Hrastu, kakor je bilo zadnjič pomotoma natisnjeno v oklicu tov. Požegarja).

Razgled po šolskem svetu.

— **Za novega rektorja** levovskega vseučilišča je za leto 1909/10. izvoljen državni poslanec dr. Glombinjski.

— **Za častnega doktorja** je imenovalo vseučilišče v Cambridgu na Angleškem ob priliki Darwinove stoletnice graškega vseučilišnega profesorja dr. Graffa, ki zastopa na slavnostih graško vseučilišče. Dr. pl. Graff je predstojnik zoološkega zavoda na graškem vseučilišču in je napisal že več znanstvenih zooloških del.

— **Za rektorja dunajske univerze** je izvoljen za l. 1909/10. profesor teologije dr. Henrik Swoboda.

— **Na graški univerzi** je bil izvoljen za rektorja najhujši nacionalac, dež. poslanec in predsednik akademične podružnice „Südmärke“ dr. Kratter, ki vedno nastopa proti slovenskim slušateljem.

— **Zatvoritev vseučilišča v Zagrebu.** Rektor vseučilišča je naznanil akademičnemu dijaštvu, da senat v sporazumljenju z vlado zapre vseučilišče, ako bi se ponovljale demonstracije proti privatnemu docentu dr. Košutiću, znanemu preiskovalnemu sodniku v „veleizdajniškemu“ procesu. V napredni mladini, ki tvori pretežni del dijaštva, se pojavlja gibanje v smislu, da rajši izgube semester, nego da bi dopustili obsvoženje docenta.

— **Srah pred cirilico na Hrvaškem.** Kakor govore, bo cirilica že v prihodnjem šolskem letu izključena iz ljudskih šol, in nove knjige baje že tiskajo.

— **Jagičev naslednik.** „Čas“ poroča z Dunaja, da je komisija filozofske fakultete že vdrug predložila unice loce profesorja Bernekerja naslednikom Jagića na dunajskem vseučilišču. Ako bi bil ta predlog potrjen, bi bilo s tem odločeno, da se Jagićeva stolica razdeli na dve, na lingvistično in literarno-historično.

— **Novo vseučiliško poslojje** začnejo prihodnje jesen graditi v Inomostu.

— **Hrvaški otroci v tujih šolah.** Hrvatje v Reki so koncem šolskega leta izračunali, da je hodilo na Reki v minolem šolskem letu 2640 hrvaških otrok deloma v italijanske, deloma v madjarske šole.

Češko manjšinsko šolstvo. Najboljši dokaz, kako manjšinske šole „osrednje šolske matice“ onemogočijo germanizacijo, so ta-le števila: leta 1900. je bilo v takozvanem nemškem jezikovnem ozemlju 14.518 čeških šolskih otrok, do 1908 je naraslo to število na 22.857.

— **Nemško dijaštvo v Gradeu** je poslalo nemškonalnim državnim poslancom protest proti italijanski pravni fakulteti v Trstu. Dijaštvo zahteva, naj se najpoprej izpolnijo namenska vseučilišča, preden se vobče misli na „tujenježena“, in naj poslanci pomislijo, da bi potem utegnili dobiti vseučilišče tudi Jugoslavan! Graški „Tagbl.“ pa pravi, da je za nemške poslance iz mnogih vzrokov priporočljivo, ako glasujejo za pravno fakulteto v Trstu: Nemci rabijo v parlamentu italijanske opore in tudi v Trstu niso Nemcem Italijani tako nevarni nasprotniki kakor napredujoči Slovenci!

— **Novi rektor zagrebškega vseučilišča.** Za šolsko leto 1909./10. je bil izvoljen za rektorja zagrebškega vseučilišča dr. Josip Volović, javni redni profesor sv. pisma na bogoslovni fakulteti.

— **Za rektorja češke tehnike v Pragi** je za šolsko l. 1909./10. izvoljen zopet profesor Bertl, ki je tudi letos rektor te visoke šole in katerega je naučni minister grof Stürgkh hotel klicati na odgovori, ker je v svojem imatrikulacijskem govoru na lep in zmeren način obsodil izgredo nemškega dijaštva. Ta nova izvolitev je profesorju Bertlu častno zadoščenje za neopravičene vladne šikane.

— **Častnim doktorjem univerze v Cambridgu** je imenovan dr. F. Veydovsky, ki gre kot zastopnik češke univerze v Pragi na cambridške slavnosti v proslavo 100 letnice Darwin.

— **Za obmejno poljsko šolstvo** v Šleziji je daroval učiteljski zbor na realki v Levovu 2000 K, učiteljski zbor VIII. gimnazije v Levovu pa 1000 K. — Poljaki nabirajo grunvalski dar ter hočejo nabrati tekom leta en milijon kron za obmejno šolstvo.

— **Profesor Martens umrl.** Iz Petrograda poročajo: Profesor Martens, ki je zastopal Rusijo na Haaški mirovni konferenci ter je znan iz mirovni pogajanj z Japonsko, je umrl na poti v Livladijo.

— **Meščansko šolstvo v Avstriji in na Slovenskem.** V Avstriji imamo sedaj 876 meščanskih šol, med temi 299 čeških, 5

hrvaških, 11 italijanskih in 1 slovensko (v Postojni). V slovenskem ozemlju imamo pa mnogo nemških meščanskih šol, ki nam v narodnem oziru mnogo škodujejo: v Celju, Ptuj, Mariboru, Beljaku, Celoveu, Velikoveu, Borovljah (nova), v Krškem itd. Priporočamo deželnemu odboru na Kranjskem, naj se briga za ustanovitev meščanskih šol na Kranjskem. Slovencem se v Gradeu samo zaničljivo muzajo, ako zahtevajo meščanske šole na Štajerskem; menda vbodoče ne bo bolje.

Z gospodarskega polja.

— **Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani** ima učlanjenih 153 zadrug. Prometa je imela pretečeno upravno leto 18,261,762 K 88 vin. V tekočem letu je znašal promet že v prvih mesecih 17 milijonov kron. Na obnem zboru je sprožil posl. Gabršček misel o ustanovitvi jugoslovanske zadruške banke. V upravnem odboru je tudi tov. Jos. Lapajne. učitelj v Cerkljah.

— **Češki kmetiški naraščaj** mora biti res zgled kmetiški mladini vseh evropskih narodov. Dne 23. pret. m. se je odpeljalo 55 članov mladinske agrarne organizacije na Dansko, v to najnaprednejšo kmetiško državo, da bi spoznali tamošnji napredek v vseh panogah kmetijske produkcije in izkušnje doma uporabili.

— **Avstrilska poštna hranilnica** je imela v preteklem letu 227 milijonov kron vlog. Število vlagateljev je naraslo na 42 tisoč. — Promet s čeki je dosegel triindvajset milijard in pol kron.

— **Živinorejske zadruge** se prav pridno ustanovljajo in so tudi največjega pomena za kmetovalca v sedanjem času. Pa ne samo živinorejske zadruge, nego tudi zavarovalnice za govejo živino morajo iti roko v roki ena z drugo. Prejšnji teden so ustanovili v Cerknem na Goriškem živinorejsko zadrugo in pa tudi zavarovalnico za živino.

Raznosterosti.

× **Kako čislajo Nemci svoje zašlusne može!** Največji nemški lirik je bil Heine. Vzlic temu nima še v nobenem nemškem mestu dostojnega spomenika. Rajna naša carica je dala na otoku Krku postaviti krasen spomenik Heineju, ki ga je visoko spoštovala. Sedaj je kupil ta grad nemški cesar, ki ni imel najnejšega opravila, kakor da je spomenik — prodal za 10.000 mark. Kupil ga je hamburški založnik Campe in tako so sedaj Nemci dobili spomenik za Heineja, če tudi po — licitaciji. Bismarcku seve se godi drugače.

× **Mednarodnega kongresa kemikov v Londonu**, ki se priredi prihodnje leto, se udeležijo tudi češki učenjaki v velikem številu. Dovolil se jim je celo posebni češki pripraviljalni odbor, kar Nemce seveda grozno ježi, ki neradi vidijo uspehe slovanskih učenjakov. Otdod izbruhi nemških nacionalnih listov proti Čehom.

Listneca uredništva.

V. Z. v G.: O Žirovniki aferi izpregovorimo prihodnjt. — P. M.: Oboje prejel. Porabimo čimprej. Pozdrav! — F. S. v T.; Mi verjameo, kar pišete. Drugače ne more biti. O drugem ustno ali pisмено. — Naslov za poštnice: „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Pozor! Današnji številki so priložene položnice. Tovariši, poslužajte se jih prav pridno! Vesele počitnice! Upravnik.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 1886. Kranjsko. 110 1—1

Na enorazredni ljudski šoli v Starem kotu se razpisuje v stalno nameščenje služba učitelja-voditelja s postavnimi prejemki in z užitek prostega stanovanja oziroma postavne stanarine.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuaradno predložijo do 5. avgusta 1909. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju, dne 5. julija 1909.

Z. 572/II. Štajersko. 109 1—1

Im Schulbezirke Windischgraz kommen nachstehende Lehrstellen zur definitiven Besetzung:

1. An der zweiklassigen Volksschule in Sankt Johann bei Unterdrauburg (Post Miss an der Drau), dritte Ortsklasse, die Oberlehrerstelle;

2. an der einklassigen Volksschule in Stelverhe (Post Windischgraz), zweite Ortsklasse, die Lehrer- und Schullehrerstelle.

Beider Landessprachen vollkommen mächtige Bewerber um diese Stellen haben ihre gehörig belegten Kompetenzgesuche bis längstens 31. Juli 1909 an die betreffenden Ortschulräte einzusenden.

Nachzuweisen ist die Befähigung zur subsidiarischen Erteilung des katholischen Religionsunterrichtes.

St. 1775.

108 1—1

Na šestrazredni ljudski šoli pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. se stalno ali začasno namestiti učiteljski službi z dohodki po III. krajnem razredu in s prostim stanovanjem. Ena moč dobi dve izbi, kuhinjo, čumnato, klet, tedaj za oženjeno moč pripravno.

Moški prosilci naj vložijo svoje redno opremljene prošnje predpisanim potom do 31. julija t. l. pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Lovrencu v Slov. gor., p. Juršinec.

Okrajni šolski svet v Ptuju, dne 1. julija 1909.

Našim rodbinam priporočamo 19
- *Kolinsko cikorijo* -

Slavnemu učiteljstvu in ostalemu občinstvu se priporoča za obilen obisk

gostilna „pri Jurju“

na Dolenjski cesti

(v bližini dolenskega kolodvora).

Priznana izborna vina, dobra kuhinja,

lep senčnat vrt, steklen salon.

Točna postrežba, nizke cene!

Z odličnim spoštovanjem

Jurij Marenče,

87 10—4 gostilničar.

Slaščičarna in pekarija
Jakob Zalaznik

Stari trg 21 23 8—7

Mestni trg 6 - Sv. Petra cesta 26

V poletnih mesecih
sladoled in ledena kava.

KAVARNA.

Telefon št. 194.

Slavnim šolskim vodstvom in gg. učiteljem vljudno priporočam svojo izvrstno urejeno

knjigoveznicu.

Izvršujem vsa v knjigoveško stroko spadajoča dela.

Za šolske in druge knjižnice sem upejal posebno trpežno in lično vezavo, namreč v celo močno platno ravno za isto ceno kakor do sedaj pol platno. Pri večjih naročilih 10% popusta.

Za mnogobrojna naročila se priporoča

Anton Janežič
knjigovez 24 10—7
Ljubljana, Florijanske ulice 14.

Snažno se oblači

vsa rođovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice 111 52—1

Marije Jirsové

v Novém Hrádku 11/12.

(dobaviteljica deželne osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 metrov dolgih odrezkov **ceřira, kanafasa, flanele, platna, modrotiska** itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, tudi polovico zavoja za 9, ozir. 10 K. Blago je stalnobaravno in močne kakovosti.

Naročite in ostanete stalni odjemalci. **Vzorci blaga zastoj in franko.**